

**Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського»**

Кафедра сімейної та спеціальної педагогіки і психології

СТОРОЖ В.В.

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ,
ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ»**

**Для студентів першого (бакалаврського) рівня підготовки
за спеціальністю 012 Дошкільна освіта**

Одеса 2023

*Рекомендовано до друку вченою радою Університету Ушинського
(протокол № 3 від 28 вересня 2023 р.)*

Рецензенти:

Бабчук О. Г. – кандидат психологічних наук, доцент, завідувачка кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет ім. К.Д. Ушинського»;

Стрельбицька С.М. – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри педагогіки та освітнього менеджменту ДЗ КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради».

Сторож В. В.

Методичні рекомендації до проведення практичних занять, організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Соціальна психологія»: метод. реком. Одеса : Університет Ушинського, 2023. 43 с.

Методичні рекомендації до проведення практичних занять, організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Соціальна психологія» містять плани проведення, зміст практичних занять та самостійної роботи студентів; питання для самоперевірки, тестові завдання, питання до заліку, ситуативні вправи, практичні завдання, приблизну тематику індивідуального навчально-дослідного завдання та методичні рекомендації щодо їх виконання.

@Університет Ушинського, 2023

@ В. В. Сторож

ЗМІСТ

СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ У СТРУКТУРІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	4
РОЗДІЛ 1.	
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	5
РОЗДІЛ 2.	
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ.....	19
РОЗДІЛ 3.	
КОНТРОЛЬНІ ЗАСОБИ ПЕРЕВІРКИ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИЧНОЇ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	29
ГЛОСАРІЙ.....	42
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ	43

«Соціальна психологія» - одна з актуальних дисциплін у підготовці фахівців дошкільного закладу освіти. Вивчення курсу «Соціальна психологія» є логічним продовженням ознайомлення студентів із соціально-психологічною проблематикою. Дисципліна передбачає поглиблене вивчення теоретичних і методологічних проблем соціальної психології з акцентом на новітніх досягненнях цієї науки та окресленням кола проблем, що потребують докладнішого вивчення, виходячи із сучасного стану науки і реальних запитів практики. Знання актуальних проблем соціальної психології забезпечить можливість грамотного підходу до побудови теоретико-методологічної бази їх власних наукових розробок, а також до вирішення практичних проблем в різних сферах людської життєдіяльності, де виявляються соціально-психологічні феномени.

Зміст навчальної дисципліни є інтегративним до соціальних та гуманітарних дисциплін, зокрема він ґрунтується на знаннях студентів у галузі психології та психології спілкування, психології конфліктних відносин, психології управління.

Мета навчальної дисципліни «Соціальна психологія»: полягає у отриманні студентами системних знань з теоретичних та практичних основ у висвітленні основних соціально-психологічних феноменів, що є актуальними на сучасному етапі.

Сформувати у здобувачів наукові уявлення про соціально-психологічні явища та процеси, їх структуру, генезис і функціонування.

Реалізація мети забезпечує досягнення результатів навчання за програмою дисципліни завдяки відповідному навчальному змісту.

Основні навчальні **завдання** дисципліни «Соціальна психологія»:

- аналіз змісту основних підходів, теоретичних концепцій щодо соціально-психологічних досліджень;
- аналіз структури типологічних та групових відмінностей між людьми;
- вивчення та дослідження соціально-психологічних феноменів;
- оволодіння методами дослідження соціально-психологічних відмінностей особистості;
- висвітлення можливостей застосування теоретичних ідей у психологічній практиці.

Очікувані результати вивчення дисципліни

знати:

- основні категорії та поняття соціальної психології;
- основні етапи розвитку сучасної соціальної психології;

- закономірності формування та функціонування малих та великих соціальних груп;
- концепції та теорії соціальної психології.

уміти:

- свідомо використовувати понятійно-термінологічний апарат соціальної психології;
- орієнтуватися в основних етапах розвитку соціальної психології;
- здійснювати теоретичне та експериментальне соціально-психологічне дослідження;
- працювати з навчальною і науковою психологічною літературою.

демонструвати здатність і готовність до:

- підбирати адекватні способи вирішення соціально-психологічних проблем;
- використовувати дослідницькі техніки при вивченні психологічних явищ;
- проведення повноцінного соціально-психологічного дослідження.

РОЗДІЛ 1. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Теми практичних занять

№ теми	Назва теми
1	<i>Семінар/дискусія</i> «Актуальні завдання соціальної психології та її методологічні проблеми»
2	<i>Семінар</i> «Особистість з погляду соціальної психології»
3	<i>Семінар/дискусія</i> «Основні проблеми соціалізації особистості в сучасному суспільстві»
4	<i>Семінар/Практикум</i> «Специфіка входження особистості у групу»
5	<i>Семінар/Практикум</i> «Сутність та структура спілкування в соціальних відносинах»
6	<i>Семінар/Практикум</i> «Специфіка міжособистісної комунікації»
7	<i>Семінар</i> «Основні наукові погляди на міжособистісну взаємодію та її структуру»
8	<i>Семінар</i> «Соціальна перцепція, міжособистісне пізнання»
9	<i>Семінар/дискусія</i> «Соціальна спільність і соціальна група»
10	<i>Семінар</i> «Основні ознаки та види прикладних соціально-психологічних досліджень та її сфери застосування у соціальній психології»

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Семінар/дискусія «Актуальні завдання соціальної психології та її методологічні проблеми»

Питання до обговорення

1. Сутність, структура, функції та категорії соціальної психології. взаємозв'язок соціальної психології з іншими науками.
2. Проблема предмета соціальної психології.
3. Поняття про соціально-психологічний простір, соціально-психологічну реальність та соціально-психологічні явища.
4. Соціально-психологічне відображення.
5. Актуальні завдання соціальної психології на сучасному етапі.

6. Принципи соціально-психологічного дослідження: історизму, об'єктивності, системності, розвитку, гуманізму, принцип зворотного зв'язку у сфері взаємодії та групових процесів.
7. Методи соціально-психологічного дослідження.
8. Методологічні основи соціально-психологічних досліджень.
9. Метод спостереження, польове дослідження.
10. Метод експерименту, квазіексперимент.
11. Метод вивчення документів, архівне дослідження.
12. Метод опитування.
13. Тестування.
14. Імітативне дослідження, рольова гра.
15. Оглядове дослідження.

Практичне завдання:

Реферат:

1. Предмет, завдання, структура, функції соціальної психології, категорії соціальної психології.
2. Виникнення та становлення соціальної психології.

Презентація:

3. Експериментально-прикладний та експериментальний етап у розвитку соціальної психології.

Есе:

1. Розвиток соціальної психології в Україні.
2. Взаємозв'язки соціальної психології з іншими науками.

Складання термінологічного словника

Завдання.

Існують різні погляди на питання щодо предмета дослідження соціальної психології. Завдання: провести порівняльний аналіз предметної ділянки загальної та соціальної психології, позначити межі та специфіку підходу до вивчення людини в кожній із галузей психології.

Семінар «Особистість з погляду соціальної психології»

Питання до обговорення

1. Особистість з погляду соціальної психології.
2. Особистість як функціонально-рольова характеристика індивіда.
3. Особистість як сутнісна характеристика людини.
4. Особливості взаємозв'язку особистості та суспільства.
5. Поняття про соціально-психологічну компетентність особистості.

6. Соціально-психологічні теорії особистості: психоаналіз, біхевіоризм, гуманістична та екзистенційна психологія, акмеологічний підхід, трансактний аналіз.
7. Соціально-психологічна природа особистості: комунікативний потенціал та культура особистості.
8. Структура комунікативного потенціалу особистості: потреба у спілкуванні, комунікабельність, комунікативні здібності, комунікативні знання, вміння та навички.
9. Соціально-психологічні орієнтири дослідження особистості.
10. Соціально-психологічна структура особистості.
11. Я-концепція, ментальність, ціннісно-змістова, когнітивна та мотиваційна сфери, емоційно-психічні стани, локус контролю, соціально-психологічний досвід, статусно-рольові параметри у структурі особистості.
12. Особистість як предмет і об'єкт соціальної психології.
13. Проблема соціально-психологічної типології особистості.
14. Соціально-психологічні механізми соціалізації особистості.
15. Спільності як предмет соціальної психології, етнографії, соціології та історії.

Практичне завдання:

Завдання.

Проаналізувати «Особистість та суспільство». Взаємозв'язок «соціального» та «індивідуального» в особистості.

Психологічний практикум. Визначення соціально-психологічних особливостей особистості (методики Т. Лірі, В.В. Бойко, Куна-Макпартленда, Р. Кетелла).

Семінар/дискусія «Основні проблеми соціалізації особистості в сучасному суспільстві»

Питання до обговорення:

1. Сутність соціалізації як двостороннього процесу.
2. Форми реалізації процесу соціалізації: соціальна адаптація та інтеріоризація.
3. Співвідношення понять «соціалізація», «адаптація», «виховання» та «розвиток».
4. Змістовий і функціональний аспекти процесу соціалізації.

5. Стадії соціалізації за Г. Андрєєвою.
6. Проблема соціалізації на післятрудо́вій стадії.
7. Соціально-психологічні механізми соціалізації: цілеспрямовані та стихійні, усвідомлювані та неусвідомлювані.
8. Поняття про асоціалізацію, десоціалізацію, ресоціалізацію.
9. Девіантна поведінка як вияв асоціалізації.
- 10.«Маргінальна» особистість.

Практичне завдання:

Реферат «Інститути соціалізації»

Доповідь «Розкрийте сутність поняття «соціалізація» та визначте її основні етапи».

Есе «Умови, фактори здійснення соціалізації»

Складання термінологічного словника

Завдання.

Проаналізуйте поняття асоціалізації та десоціалізації. Девіантна поведінка як прояв асоціалізації. Аналіз художніх творів та кіноматеріалів на предмет асоціалізації.

Семінар/практикум «Специфіка входження особистості у групу»

Питання до обговорення

1. Самосвідомість особистості як фактор становлення у групі.
2. Специфіка входження особистості у групу. Групові норми.
3. Фази входження індивіда у групу за А. Петровським.
4. Фаза адаптації. Фаза індивідуалізації. Фаза інтеграції.
5. Причини деіндивідуалізації особистості у групі.
6. Причини труднощів інтеграції особистості у групу.
7. Статусно-рольові параметри особистості: статус, авторитет, престиж, позиція, роль, ранг.
8. Види ролей. Рольові очікування.
9. Статеворольові характеристики особистості.
10. Гендер. Статева диференціація, статева роль, гендерна роль.
11. Проблема гендерних відмінностей з позицій еволюціоністського та культурального підходів.
12. Соціально-психологічне вивчення розвитку і динаміки груп.

13. Роль феноменів групової свідомості в життєдіяльності групи.
14. Проблема нормативного впливу більшості і меншості.
15. Проблема підвищення ефективності прийняття групового рішення.

Практичне завдання:

Законспектувати основні визначення різних авторів про причини деіндивідуалізації особистості у групі.

Реферат.

Соціологічний і соціально-психологічний підходи до вивчення малих груп.

Доповідь.

1. Механізми регуляції соціальної поведінки особистості.
2. Психологічні ознаки малих груп і організацій.

Презентація. Стиль лідерства і проблема ефективності групової діяльності.

Есе. Спільності як предмет соціальної психології, етнографії, соціології та історії.

Завдання. Визначити соціально-психологічні характеристики ефективного лідера.

Семінар/практикум «Сутність та структура спілкування в соціальних відносинах»

Питання до обговорення

1. Спілкування як специфічний вид діяльності.
2. Реалізація особистості в соціальних, суспільних і міжособистісних відносинах.
3. Міжособистісні стосунки та їх структура.
4. Основні характеристики спілкування.
5. Структура спілкування.
6. Рівні спілкування за Б. Ломовим.
7. Функції спілкування (Б. Ломов, Л. Карпенко).
8. Підходи до класифікації видів спілкування.
9. Характеристика діалогічного виду спілкування.
10. Стили спілкування.
11. Засоби спілкування.
12. Вербальні засоби спілкування.

13. Невербальні засоби спілкування.
14. Форми спілкування: бесіда, розмова по телефону, переговори, збори та ін.
15. Культура спілкування.

Практичне завдання:

Реферат.

1. Співробітництво та суперництво як основні види взаємодії.
2. Форми поведінки особистості у міжособистісній взаємодії.

Доповідь.

1. Характеристика вербальних і невербальних засобів спілкування.
2. Основні наукові погляди на взаємодію та її структуру.
3. Деструктивні форми взаємодії: маніпулятивне спілкування, агресивна взаємодія, авторитарний стиль спілкування.

Есе.

1. Природа міжособистісних відносин.
2. Спілкування у системі міжособистісних і суспільних відносин.
3. Єдність спілкування і діяльності.

Презентація. Маніпуляція як складова життєдіяльності людини з точки зору психологічної науки.

Складання термінологічного словника

Завдання.

Проаналізувати співвідношення понять «спільнота», «спільність» і «спілкування».

Описати умови досягнення взаєморозуміння особи та іншими людьми (на прикладі себе та оточуючих).

Окреслити напрямки особистісного вдосконалення у вивченні взаєморозуміння людей.

Семінар/практикум «Специфіка міжособистісної комунікації»

Питання до обговорені

1. Специфіка міжособистісної комунікації та умови її успішності.
2. Комунікативний простір міжособистісних стосунків.
3. Компоненти комунікативного простору міжособистісних стосунків: суб'єкти комунікації, спільна комунікативна дія, зворотний зв'язок, спільне інформаційне поле, механізми взаєморозуміння, спільне розуміння як основа налагодження діалогічних відносин.

4. Психологічні особливості вербальної комунікації.
5. Говоріння та слухання.
6. Особливості рефлексивного та нерелфлексивного слухання.
7. Психологічні особливості невербальної комунікації: оптико-кінетична, проксемічна, паралінгвістична, екстралінгвістична та інші знакові системи.
8. Комунікативні бар'єри, їх види.

Практичне завдання.

Реферат. Історичний аспект вивчення комунікації.

Доповідь/Презентація/Есе

1. Сучасні уявлення про значення, принципи і структуру комунікації.
2. Засоби комунікації.
3. Бар'єри спілкування.

Складання термінологічного словника.

Завдання.

Розробити практичні рекомендації та правила при комунікації.

1. Культура мовлення та мовленнєвий етикет. Етикетний дискурс.
2. Дискусія. Правила ведення дискусії.
3. Створення електронних листів, смс-повідомлень.

Семінар «Основні наукові погляди на міжособистісну взаємодію та її структуру»

Питання до обговорення

1. Основні наукові погляди на взаємодію та її структуру.
2. Теорія соціальної дії (М. Вебер, Т. Парсонс та ін.).
3. Модель дідачної взаємодії Дж. Тібо та Г. Келлі.
4. Концепція символічного інтеракціонізму Дж.-Г. Міда.
5. Структурний опис взаємодії у трансактному аналізі Е. Берна.
6. Взаємодія як організація спільної діяльності (Г. Андреева).
7. Співробітництво та суперництво як основні види взаємодії.
8. Форми поведінки особистості у міжособистісній взаємодії.
9. Деструктивні форми взаємодії: маніпулятивне спілкування, агресивна взаємодія, авторитарний стиль спілкування.
10. Конфліктна взаємодія.
11. Взаємодія на основі дружби та любові.
12. Альтруїстична поведінка у взаємодії.

13. Взаємодія і міжособистісний вплив.
14. Поняття про міжособистісний вплив та його види.
15. Психологічний вплив, його види: переконання, зараження, навіювання, наслідування.
16. Особистий вплив, функціонально-рольовий вплив.
17. Індивідуально-специфічний вплив.
18. Комунікативний вплив.
19. Розмова та гендерні відмінності.
20. Погляд та інформація.
21. Регуляція процесу комунікації.
22. Показник соціальних відносин.
23. Індикатор соціального статусу.
24. Інструментальна функція погляду.
25. Міміка (вираз обличчя).
26. Пластика (пози і жести).
27. Дотик (тактильний контакт).
28. Міжособистісна дистанція.
29. Одяг, прикраси.

Практичне завдання:

Реферат. Поняття лінгвістичного каналу комунікації.

Доповідь.

1. Вибір слів і виразів. Створення нових слів і виразів.
2. Вибір граматичних форм та послідовності слів.
3. Розташування наголосів, інтонація, тон голосу.
4. Паралінгвістичний канал.

Есе.

1. Теорія розмови.
2. Кодування.
3. Мовне табу.

Презентація. Яку роль виконує механізм зворотного зв'язку?

Семінар «Соціальна перцепція, міжособистісне пізнання»

Питання до обговорення

1. Міжособистісне пізнання.
2. Процес розуміння партнера по спілкуванню.
3. Рівні розуміння: усвідомлення цілей, мотивів і установок іншої людини; прийняття цілей, мотивів і установок іншої людини як своїх.
4. Перцептивні механізми.

5. Ідентифікація.
6. Емпатія: емоційна, когнітивна, предикативна, естетична.
7. Форми емпатії: співпереживання, співчуття.
8. Егоцентризм: пізнавальний, моральний, комунікативний.
9. Рефлексія.
10. Стереотипізація, види стереотипів.
11. Каузальна атрибуція як інтерпретація причин поведінки іншої людини.
12. Типи атрибуції за Г. Келлі: особистісна, об'єктна, атрибуція, пов'язана з обставинами.
13. Фундаментальна помилка атрибуції.
14. Ефекти соціальної перцепції.
15. Сприйняття та розуміння один одного партнерами по спілкуванню.
16. Характеристика механізмів соціальної перцепції.

Практичне завдання:

Реферат.

1. Феномен «Ми» і «Вони» у групах
2. Поняття про лідерство і керівництво. Теорії походження лідерства і керівництва. Стили лідерства і керівництва. Лідерські здібності.

Доповідь.

3. Етноцентризм.
4. Групоцентризм.
5. Асиметрія категорій, могутності і статусів.
6. Внутрішньогруповий фаворитизм і міжгрупова дискримінація.
7. Теорія соціальної ідентичності.

Есе.

1. Комунікація і брехня, ознаки брехні.
2. Поняття соціальної перцепції.
3. Механізми взаєморозуміння.
4. Точність міжособистісної перцепції
5. Зовнішній образ і враження про людину. Ефект першого враження.
6. Зовнішній образ і асоціації.

Презентація.

Фактори зовнішньої привабливості (інфантильна зовнішність, красива зовнішність, ефект ореолу, просторова близькість, подібність, ввічливість і лестоці, взаємосимпатія).

Завдання. Записати найбільш характерні риси стереотипного образу представників професій: 1) депутата; 2) українського бізнесмена; 3) викладача; 4) бомжа; 5) журналіста; 6) пенсіонера. Оцінити, наскільки існуючий в уяві образ конкретної людини збігається зі стереотипними

уявленнями про цю групу. Визначити схожі характеристики, запропоновані в першому та другому образах. Пояснити ймовірні розходження.

Семінар/дискусія «Соціальна спільність і соціальна група»

Питання до обговорення

1. Соціальна спільність і соціальна група.
2. Основні ознаки соціальної групи.
3. Спільна діяльність як основна сутнісна ознака соціальної групи.
4. Психологічний зміст спільної діяльності.
5. Параметри, що характеризують групу як цілісність: композиція, структура, групові процеси.
6. Групові норми та цінності як регулятори взаємодії членів групи.
7. Групові санкції та групові очікування (експектації).
8. Проблема класифікації груп в соціальній психології.
9. Соціально-психологічні ознаки малої соціальної групи.
10. Основні підходи та напрямки у вивченні малої соціальної групи: діяльнісний напрям (А. Петровський, Г. Андреева); організаційно-управлінський підхід; параметрична концепція Л. Уманського; соціометричний підхід Дж. Морено; соціологічний напрямок Е. Мейо; школа групової динаміки К. Левіна; інтеракціоністський підхід (Дж.-Г. Мід).
11. Актуальні проблеми класифікації малих соціальних груп: первинні і вторинні; формальні і неформальні; групи членства і референтні.
12. Структурні характеристики малої групи.
13. Формальна і неформальна структура малої соціальної групи.
14. Проблеми групової динаміки.
15. Механізми розвитку малої групи: ідеосинкразійний кредит лідера, нормативний вплив меншості, внутрішньо-груповий конфлікт, ефект поляризації і зсуву ризику.
16. Механізми стабілізації малої соціальної групи: конформність, сумісність і спрацьованість, згуртованість.
17. Проблема нормативного впливу більшості і меншості.
18. Проблема групової згуртованості: соціометричний (Дж. Морено), когнітивний (Л. Фестінгер) підходи; стратометрична концепція А. Петровського.
19. Взаємозв'язок згуртованості і ефективності, продуктивності групової діяльності.
20. Взаємозв'язок згуртованості і сумісності.

21. Згуртованість і стабільність групи.

Практичне завдання:

Аналітичний огляд літератури

1. Поняття групи. Склад, розміри і структура групи. Класифікація груп.
2. Роль, рольові очікування і статус.
3. Утворення та розвиток малої групи.
4. Поняття про групову динаміку, її процеси та механізми.
5. Проблема групової згуртованості.
6. Нормативна поведінка у групі.
7. Міжособистісна сумісність.
8. Групові конфлікти.
9. Групові норми і нормативна поведінка.
10. Вплив групової меншості та більшості.
11. Референтні групи.
12. Феномен групового тиску.
13. Конформізм і конформність.
14. Вплив меншості на групу.
15. Концепція референтних груп особистості.

Доповідь.

1. Поняття великих соціальних груп. Основні ознаки великих соціальних груп. Структура психології великих соціальних груп.
1. Методологічні проблеми дослідження психології великих соціальних груп.
2. Соціальні шари та соціальні класи.
3. Структура психології класу. Психологічні особливості представників різних класів.
4. Підхід до розуміння національної психіки у соціальній психології. Зміст національної психіки.
5. Фактори формування національно-психологічних явищ.
6. Етнічні групи.
7. Гендерні та вікові групи.
8. Головні характеристики великих соціальних груп.
9. Психологічні особливості етнічних груп.

Презентація.

1. Психологічні особливості українського національного характеру.
2. Індивід – маса. Вождь – маса: проблеми влади і соціального лідерства.
3. Природа влади і підкорення.
4. Психологічний портрет вождя. Вождь і маса – подібності.

5. ореол авторитету.

Складання термінологічного словника

Семінар «Основні ознаки та види прикладних соціально-психологічних досліджень та її сфери застосування у соціальній психології»

Питання до обговорення

1. Предмет і завдання прикладної соціальної психології на сучасному етапі.
2. Універсальні ознаки прикладних соціально-психологічних досліджень: наявність замовника, специфічної мови і термінології, деталізована система практичних рекомендацій, використання власних критеріїв ефективності.
3. Проблема співвідношення прикладних і фундаментальних знань, відмінності ролей «теоретика» і «практика».
4. Види прикладних соціально-психологічних досліджень: описові, аналітичні, оцінні; їх взаємозв'язок.
5. Проблема ефективності прикладних соціально-психологічних досліджень.
6. Прикладна соціальна психологія у сфері економіки і виробництва.
7. Прикладні соціально-психологічні дослідження у сфері політики.
8. Прикладна соціальна психологія і управління.
9. Соціально-психологічні дослідження у сфері освіти і науки.
10. Прикладні аспекти соціально-психологічних досліджень у сфері охорони здоров'я.
11. Соціальна психологія сім'ї та сімейних стосунків.
12. Прикладні соціально-психологічні дослідження у правовій сфері.
13. Пенітенціарна психологія.
14. Військова психологія.

Практичне завдання

Реферат

1. Типи практичних застосувань соціальної психології.
2. Специфіка прикладного дослідження в соціальній психології.

Доповідь

3. Ефективність прикладних досліджень у соціальній психології.
4. Практична соціальна психологія.

Есе.

1. Управління і розвиток організації.
2. Масова комунікація і реклама.

3. Школа і сім'я.
4. Право і політика.
5. Наука.

Презентація. Прикладна соціальна психологія: досвід та перспективи розвитку. Предмет, структура, функції і завдання прикладної соціальної психології. Особливості прикладних досліджень у соціальній психології. Функціональні обов'язки соціальних психологів. Основні сфери застосування прикладної соціальної психології.

РОЗДІЛ 2.
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ
РОБОТИ СТУДЕНТІВ

1	<p>Завдання соціальної психології на сучасному етапі.</p> <p>Принципи соціально-психологічного дослідження: історизму, об'єктивності, системності, розвитку, гуманізму, принцип зворотного зв'язку у сфері взаємодії та групових процесів.</p> <p>Методи соціально-психологічного дослідження.</p> <p>Історія розвитку соціально-психологічної думки.</p>	
2	<p>Соціально-психологічні орієнтири дослідження особистості.</p> <p>Соціально-психологічна структура особистості.</p> <p>Я-концепція, ментальність, ціннісно-змістова, когнітивна та мотиваційна сфери, емоційно-психічні стани, локус контролю, соціально-психологічний досвід, статусно-рольові параметри у структурі особистості</p>	<p>Індивідуальна, групова співбесіда усне опитування, перевірка практичних завдань, залік</p>
3	<p>Соціально-психологічні механізми соціалізації: цілеспрямовані та стихійні, усвідомлювані та неусвідомлювані.</p> <p>Поняття про асоціалізацію, десоціалізацію, ресоціалізацію.</p> <p>Девіантна поведінка як вияв асоціалізації. «Маргінальна» особистість.</p>	
4	<p>Статусно-рольові параметри особистості: статус, авторитет, престиж, позиція, роль, ранг. Види ролей. Рольові очікування. Статеві-</p>	

	<p>рольові характеристики особистості. Гендер. Статева диференціація, статева роль, гендерна роль. Проблема гендерних відмінностей з позицій еволюціоністського та культурального підходів.</p>	
5	<p>Вербальні засоби спілкування. Невербальні засоби спілкування. Форми спілкування: бесіда, розмова по телефону, переговори, збори та ін. Культура спілкування.</p>	
6	<p>Психологічні особливості вербальної комунікації. Говоріння та слухання. Особливості рефлексивного та нереклексивного слухання. Психологічні особливості невербальної комунікації: оптико-кінетична, проксемічна, паралінгвістична, екстралінгвістична та інші знакові системи. Комунікативні бар'єри, їх види.</p>	
7	<p>Поняття про міжособистісний вплив та його види. Психологічний вплив, його види: переконання, зараження, навіювання, наслідування. Особистий вплив. Функціонально-рольовий вплив. Індивідуально-специфічний вплив. Комунікативний вплив.</p>	
8	<p>Типи атрибуції за Г. Келлі: особистісна, об'єктна, атрибуція, пов'язана з обставинами. Фундаментальна помилка атрибуції. Ефекти соціальної перцепції.</p>	
9	<p>Основні підходи та напрямки у вивченні малої соціальної групи: діяльнісний напрям (А. Петровський, Г. Андреева); організаційно-управлінський підхід; параметрична</p>	

	<p>концепція Л. Уманського; соціометричний підхід Дж. Морено; соціологічний напрямок Е. Мейо; школа групової динаміки К. Левіна; інтераціоналістський підхід (Дж.-Г. Мід).</p>	
10	<p>Види прикладних соціально-психологічних досліджень: описові, аналітичні, оцінні; їх взаємозв'язок. Проблема ефективності прикладних соціально-психологічних досліджень. Прикладні соціально-психологічні дослідження у правовій сфері. Пенітенціарна психологія. Військова психологія.</p>	

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Тема 1. Актуальні завдання соціальної психології та її методологічні проблеми.

1. Завдання соціальної психології на сучасному етапі.
2. Принципи соціально-психологічного дослідження: історизму, об'єктивності, системності, розвитку, гуманізму, принцип зворотного зв'язку у сфері взаємодії та групових процесів.
3. Методи соціально-психологічного дослідження.
4. Історія розвитку соціально-психологічної думки.

Тема 2. Особистість з погляду соціальної психології.

1. Соціально-психологічні орієнтири дослідження особистості.
2. Соціально-психологічна структура особистості.
3. Я-концепція, ментальність, ціннісно-змістова, когнітивна та мотиваційна сфери, емоційно-психічні стани, локус контролю, соціально-психологічний досвід, статусно-рольові параметри у структурі особистості.

Тема 3. Основні проблеми соціалізації особистості в сучасному суспільстві.

1. Соціально-психологічні механізми соціалізації: цілеспрямовані та стихійні, усвідомлювані та неусвідомлювані.

2. Поняття про асоціалізацію, десоціалізацію, ресоціалізацію.
3. Девіантна поведінка як вияв асоціалізації.
4. «Маргінальна» особистість.

Тема 4. «Специфіка входження особистості у групу».

1. Статусно-рольові параметри особистості: статус, авторитет, престиж, позиція, роль, ранг.
2. Види ролей.
3. Рольові очікування.
4. Статусно-рольові характеристики особистості.
5. Гендер.
6. Статусна диференціація, статусна роль, гендерна роль.
7. Проблема гендерних відмінностей з позицій еволюціоністського та культурального підходів.

Тема 5. Сутність та структура спілкування в соціальних відносинах.

1. Вербальні засоби спілкування.
2. Невербальні засоби спілкування.
3. Форми спілкування: бесіда, розмова по телефону, переговори, збори та ін.
4. Культура спілкування.

Тема 6. Специфіка міжособистісної комунікації.

1. Психологічні особливості вербальної комунікації.
2. Говоріння та слухання.
3. Особливості рефлексивного та нерефлексивного слухання.
4. Психологічні особливості невербальної комунікації: оптико-кінетична, проксемічна, паралінгвістична, екстралінгвістична та інші знакові системи.
5. Комунікативні бар'єри, їх види.

Тема 7. Основні наукові погляди на міжособистісну взаємодію та її структуру.

1. Поняття про міжособистісний вплив та його види.
2. Психологічний вплив, його види: переконання, зараження, навіювання, наслідування.

3. Особистий вплив.
4. Функціонально-рольовий вплив.
5. Індивідуально-специфічний вплив.
6. Комунікативний вплив.

Тема 8. Соціальна перцепція, міжособистісне пізнання».

1. Типи атрибуції за Г. Келлі: особистісна, об'єктна, атрибуція, пов'язана з обставинами.
2. Фундаментальна помилка атрибуції.
3. Ефекти соціальної перцепції.

Тема 9. Соціальна спільність і соціальна група.

Основні підходи та напрямки у вивченні малої соціальної групи:

- діяльнісний напрям (А. Петровський, Г. Андреева);
- організаційно-управлінський підхід;
- параметрична концепція Л. Уманського;
- соціометричний підхід Дж. Морено;
- соціологічний напрям Е. Мейо;
- школа групової динаміки К. Левіна;
- інтеракціоністський підхід (Дж.-Г. Мід).

Тема 10. Основні ознаки та види прикладних соціально-психологічних досліджень та її сфери застосування у соціальній психології.

1. Види прикладних соціально-психологічних досліджень: описові, аналітичні, оцінні; їх взаємозв'язок.
2. Проблема ефективності прикладних соціально-психологічних досліджень.
3. Прикладні соціально-психологічні дослідження у правовій сфері.
4. Пенітенціарна психологія.
5. Військова психологія.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Завдання виконуються з метою поглибленого засвоєння теоретичного матеріалу.

Реферат:

4. Предмет, завдання, структура, функції соціальної психології, категорії соціальної психології.
5. Виникнення та становлення соціальної психології.

Презентація:

6. Експериментально-прикладний та експериментальний етап у розвитку соціальної психології.

Есе:

3. Розвиток соціальної психології в Україні.
4. Взаємозв'язки соціальної психології з іншими науками.

Складання термінологічного словника

Завдання.

Існують різні погляди на питання щодо предмета дослідження соціальної психології. Завдання: провести порівняльний аналіз предметної ділянки загальної та соціальної психології, позначити межі та специфіку підходу до вивчення людини в кожній із галузей психології.

Реферат.

«Специфіка соціально-психологічного підходу до вивчення особистості.

Есе

«Чому дослідження особистості повинно здійснюватися нерозривно від суспільства, у якому вона існує»

Складання термінологічного словника

Завдання.

Проаналізувати «Особистість та суспільство». Взаємозв'язок «соціального» та «індивідуального» в особистості.

Психологічний практикум. Визначення соціально-психологічних особливостей особистості (методики Т. Лірі, В.В. Бойко, Куна-Макпартленда, Р. Кетелла).

Реферат «Інститути соціалізації»

Доповідь «Розкрийте сутність поняття «соціалізація» та визначте її основні етапи».

Есе «Умови, фактори здійснення соціалізації»

Складання термінологічного словника

Завдання.

Проаналізуйте поняття асоціалізації та десоціалізації. Девіантна поведінка як прояв асоціалізації. Аналіз художніх творів та кіноматеріалів на предмет асоціалізації.

Практичне завдання:

Законспектувати основні визначення різних авторів про причини деіндивідуалізації особистості у групі.

Реферат.

Соціологічний і соціально-психологічний підходи до вивчення малих груп.

Доповідь.

3. Механізми регуляції соціальної поведінки особистості.
4. Психологічні ознаки малих груп і організацій.

Презентація. Стиль лідерства і проблема ефективності групової діяльності.

Есе. Спільності як предмет соціальної психології, етнографії, соціології та історії.

Завдання. Визначити соціально-психологічні характеристики ефективного лідера.

Реферат.

3. Співробітництво та суперництво як основні види взаємодії.
4. Форми поведінки особистості у міжособистісній взаємодії.

Доповідь.

4. Характеристика вербальних і невербальних засобів спілкування.
5. Основні наукові погляди на взаємодію та її структуру.
6. Деструктивні форми взаємодії: маніпулятивне спілкування, агресивна взаємодія, авторитарний стиль спілкування.

Есе.

4. Природа міжособистісних відносин.
5. Спілкування у системі міжособистісних і суспільних відносин.
6. Єдність спілкування і діяльності.

Презентація. Маніпуляція як складова життєдіяльності людини з точки зору психологічної науки.

Складання термінологічного словника

Завдання.

Проаналізувати співвідношення понять «спільнота», «спільність» і «спілкування».

Описати умови досягнення взаєморозуміння особи та іншими людьми (на прикладі себе та оточуючих).

Окреслити напрямки особистісного вдосконалення у вивченні взаєморозуміння людей.

Реферат. Історичний аспект вивчення комунікації.

Доповідь/Презентація/Есе

4. Сучасні уявлення про значення, принципи і структуру комунікації.
5. Засоби комунікації.
6. Бар'єри спілкування.

Складання термінологічного словника.

Завдання.

Розробити практичні рекомендації та правила при комунікації.

4. Культура мовлення та мовленнєвий етикет. Етикетний дискурс.
5. Дискусія. Правила ведення дискусії.
6. Створення електронних листів, смс-повідомлень.

Реферат. Поняття лінгвістичного каналу комунікації.

Доповідь.

5. Вибір слів і виразів. Створення нових слів і виразів.
6. Вибір граматичних форм та послідовності слів.
7. Розташування наголосів, інтонація, тон голосу.
8. Паралінгвістичний канал.

Есе.

4. Теорія розмови.
5. Кодування.
6. Мовне табу.

Презентація. Яку роль виконує механізм зворотного зв'язку?

Доповідь.

10. Поняття великих соціальних груп. Основні ознаки великих соціальних груп. Структура психології великих соціальних груп.
2. Методологічні проблеми дослідження психології великих соціальних груп.
11. Соціальні шари та соціальні класи.
12. Структура психології класу. Психологічні особливості представників різних класів.
13. Підхід до розуміння національної психіки у соціальній психології. Зміст національної психіки.

14. Фактори формування національно-психологічних явищ.
15. Етнічні групи.
16. Гендерні та вікові групи.
17. Головні характеристики великих соціальних груп.
18. Психологічні особливості етнічних груп.

Презентація.

6. Психологічні особливості українського національного характеру.
7. Індивід – маса. Вождь – маса: проблеми влади і соціального лідерства.
8. Природа влади і підкорення.
9. Психологічний портрет вождя. Вождь і маса – подібності.
10. ореол авторитету.

Складання термінологічного словника

Реферат

5. Типи практичних застосувань соціальної психології.
6. Специфіка прикладного дослідження в соціальній психології.

Доповідь

7. Ефективність прикладних досліджень у соціальній психології.
8. Практична соціальна психологія.

Есе.

6. Управління і розвиток організації.
7. Масова комунікація і реклама.
8. Школа і сім'я.
9. Право і політика.
10. Наука.

Презентація. Прикладна соціальна психологія: досвід та перспективи розвитку. Предмет, структура, функції і завдання прикладної соціальної психології. Особливості прикладних досліджень у соціальній психології. Функціональні обов'язки соціальних психологів. Основні сфери застосування прикладної соціальної психології.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ

Індивідуальна робота передбачає підготовку есе, тез доповіді обсягом до 5-ти сторінок тексту.

Есе, тези доповідей, визначені змістом практичних занять і виконується до практичного заняття з відповідної теми.

№ з/п	Тематика (за вибором)
1	Місце соціальної психології у системі наукового пізнання
2	Передумови виникнення соціальної психології як самостійної галузі знань
3	Соціально-психологічні ідеї у працях античних філософів (Платон, Аристотель)
4	Розвиток соціально-психологічних поглядів у період Нового часу (Н. Макіавеллі, Т. Гоббс) та епоху Відродження (Ж.-Ж. Руссо, Д. Дідро та ін.)
5	Розвиток сучасної вітчизняної соціально-психологічної науки
6	Проаналізуйте співвідношення понять «спільнота», «спільність» і «спілкування»
7	Суть і процедура соціометричного дослідження
8	Мотиви соціальної поведінки особистості
9	Соціальне мислення. Соціальне спілкування
10	Психологія соціальних ситуацій

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ЩОДО ОФОРМЛЕННЯ ТЕЗ

Обсяг 2 - 5 стор. формату А-4 у текстовому редакторі Microsoft Word for Windows 6.0, 7.0, 97, 2000, 2003, 2007; шрифт – Times New Roman, розмір – 14; міжрядковий інтервал – 1,5; абз. відступ – 1,25 см; поля – 2 см.

- Послідовність розміщення матеріалів у тезах доповіді: назва тез (великі літери, шрифт – напівжирний); прізвище та ініціали автора (іВ) (шрифт – напівжирний); місце навчання; місто, в якому знаходиться навчальний заклад, країна; текст.

- Назва файлу має бути підписана українською мовою відповідно до прізвища та ініціалів автора тез (наприклад, Іваненко С. М. _тези)

- Використана література (без повторів) оформлюється в кінці тексту під назвою «Література:». У тексті виноска позначаються дужками із вказівкою в 57 них прізвище автора через кому рік видання та через двокрапку сторінку, наприклад: (Федорчук, 2003: 45).

Зразок оформлення тез доповіді:

Іванов П. А. (Одеса, Україна)

ІНТЕРАКТИВНА СПРЯМОВАНІСТЬ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ

У тезах обґрунтовано необхідність цілеспрямованого формування в майбутніх соціальних працівниках інтерактивної спрямованості як складової їхньої професійної спрямованості.

Ivanov P. (Odessa, Ukraine)

INTERACTIVE PURPOSEFULNESS OF SOCIAL WORKERS

The article is based the necessity of purposeful forming of interactive purposefulness as the formation of professional tendency for the future social workers.

Необхідність у кваліфікованому спілкуванні з клієнтами висуває особливі вимоги до професійної підготовки майбутніх соціальних працівників, до форм і методів її здійснення тощо. Як відомо, «інтерактивний» означає заснований на взаємодії; інтерактивність – діяльність, що має чітко виражену соціальну спрямованість; інтеракція – характеристика діяльності, в якій беруть участь два або більше суб'єктів; відпрацювання тактики та стратегії взаємодії, організація спільної діяльності людей [1, с. 105].

ЛІТЕРАТУРА // REFERENCES

1. Сидоренко Т. І. Інтерактивна спрямованість як науковий феномен. Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки. Запоріжжя, 2020. № 30. С. 3–11.

РОЗДІЛ 3

КОНТРОЛЬНІ ЗАСОБИ ПЕРЕВІРКИ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИЧНОЇ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Становлення і розвиток вітчизняної соціальної психології.
2. Особистість як предмет і об'єкт соціальної психології.
3. Проблема соціально-психологічної типології особистості.
4. Соціально-психологічні механізми соціалізації особистості.
5. Механізми регуляції соціальної поведінки особистості.
6. Соціологічний і соціально-психологічний підходи до вивчення малих груп.
7. Психологічні ознаки малих груп і організацій.
8. Соціально-психологічне вивчення розвитку і динаміки груп.
9. Роль феноменів групової свідомості в життєдіяльності групи.
10. Стиль лідерства і проблема ефективності групової діяльності.
11. Групові конфлікти, їх природа, типологія і функції.
12. Специфіка комунікативного процесу, функції спілкування.
13. Проблема комунікативного потенціалу особистості в соціальній психології.
14. Проблема бар'єрів спілкування в соціальній психології.
15. Проблема соціально-психологічного впливу.
16. Феномени масової поведінки: явища зараження, наслідування.
17. Основні напрямки сучасної прикладної соціальної психології.
18. Соціально-психологічні проблеми у сфері права і правової регуляції поведінки.
19. Соціальна психологія пенітенціарних систем.
20. Соціально-психологічні дослідження у сфері маркетингу (функції і зміст).
21. Психологія міжособистісних відносин.
22. Девіантна поведінка як вияв асоціалізації.
23. Поняття про «маргінальну» особистість.
24. Причини труднощів інтеграції особистості у групу.
25. Статусно-рольові параметри особистості: статус, авторитет, престиж, позиція, роль, ранг.
26. Види ролей. Статусно-рольові характеристики особистості.
27. Проблема гендерних відмінностей у соціальній психології.
28. Спілкування як специфічний вид діяльності.
29. Специфіка міжособистісної комунікації та умови її успішності.

30. Основні наукові погляди на взаємодію та її структуру.
31. Співробітництво та суперництво як основні види взаємодії.
32. Форми поведінки особистості у міжособистісній взаємодії.
33. Деструктивні форми взаємодії: маніпулятивне спілкування, агресивна взаємодія, авторитарний стиль спілкування.
34. Альтруїстична поведінка у взаємодії.
35. Взаємодія і міжособистісний вплив. Поняття про міжособистісний вплив та його види.
36. Психологічний вплив, його види: переконання, зараження, навіювання, наслідування.
37. Міжособистісне пізнання і процес розуміння партнера по спілкуванню. Рівні розуміння.
38. Перцептивні механізми.
39. Каузальна атрибуція як інтерпретація причин поведінки іншої людини. Типи атрибуції за Г. Келлі.
40. Ефекти соціальної перцепції.
41. Основні ознаки соціальної групи.
42. Параметри, що характеризують групу як цілісність: композиція, структура, групові процеси.
43. Групові норми та цінності як регулятори взаємодії членів групи.
44. Групові санкції та групові очікування (експектації).
45. Проблема класифікації груп у соціальній психології.
46. Соціально-психологічні ознаки малої соціальної групи.
47. Основні підходи та напрямки у вивченні малої соціальної групи.
48. Механізми стабілізації малої соціальної групи: конформність, сумісність і спрацьованість, згуртованість.
49. Проблема групової згуртованості: соціометричний (Дж. Морено), когнітивний (Л. Фестінгер) підходи, стратометрична концепція А. Петровського.
50. Предмет і завдання прикладної соціальної психології на сучасному етапі.
51. Універсальні ознаки прикладних соціально-психологічних досліджень.
52. Проблема співвідношення прикладних і фундаментальних знань, відмінності ролей «теоретика» і «практика».
53. Види прикладних соціально-психологічних досліджень: описові, аналітичні, оцінні; їх взаємозв'язок.
54. Прикладна соціальна психологія у сфері економіки і виробництва.
55. Прикладні соціально-психологічні дослідження у сфері політики. Прикладна соціальна психологія і управління.

- 56. Соціально-психологічні дослідження у сфері освіти і науки.
- 57. Прикладні аспекти соціально-психологічних досліджень у сфері охорони здоров'я.
- 58. Соціальна психологія сім'ї і сімейних стосунків.
- 59. Прикладні соціально-психологічні дослідження у правовій сфері.
- 60. Прикладні соціально-психологічні дослідження пенітенціарних систем.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ

Тестові завдання, які можуть бути використані для проміжного і підсумкового контролю знань.

1. Відносно узгоджена і послідовна сукупність соціально-значущих вчинків особистості – це:
 - а) соціальна перцепція;
 - б) соціальна страта;
 - в) соціальна поведінка.

2. Етапи, періоди становлення особистості, засвоєння нею соціального досвіду – це:
 - а) вікові кризи;
 - б) стадії соціалізації;
 - в) експектації.

3. Соціальна перцепція – це:
 - а) цілісне сприймання суб'єктом соціальних об'єктів (людей, груп, спільностей), яке дає змогу надійніше визначати успішність і перспективи міжособистісної взаємодії;
 - б) виокремлення і ототожнення себе з особистістю чи групою, перенесення, запозичення, «вбирання» в себе певних рис об'єкта;
 - в) приписування іншому своїх думок і почуттів.

4. Самосвідомість як чинник становлення особистості у групі — це:
 - а) здатність людини безпосередньо відтворювати себе, сприймати себе збоку, рефлексувати з приводу своїх можливостей;
 - б) процес пізнання суб'єктом себе, своєї діяльності, внутрішнього психічного зміст;

в) оцінка особистістю самої себе, своїх якостей, життєвих можливостей, ставлення інших до себе і свого місця серед них.

5. Ресоціалізація – це:

- а) відновлення раніше порушених якостей особистості, необхідних їй для повноцінної життєдіяльності в суспільстві;
- б) засвоєння особистістю норм, цінностей, негативних ролей, стереотипів поведінки, які спричиняють деформацію суспільних відносин, дисгармонію у взаємодії людини і суспільства;
- в) зворотний щодо соціалізації процес, який характеризується відчуженням особистості від основної маси людей, входженням її в асоціальні чи антисоціальні неформальні групи.

6. Індивідуальність — це:

- а) сукупність особливостей і певних властивостей людини, які характеризують її неповторність і виявляються у рисах характеру, у специфіці інтересів, якостей, що відрізняють одну людину від іншої;
- б) суб'єкт власної життєдіяльності, суспільна істота, наділена свідомістю і представлена психологічними характеристиками, які є стійкими, соціально зумовленими, виявляються у суспільних зв'язках, відносинах з навколишнім світом, іншими людьми, визначають поведінку людини;
- в) істота біологічна, що володіє мовою, здатністю працювати, і водночас істотою суспільною, якій необхідно спілкуватися і взаємодіяти з іншими людьми.

7. Особистість — це:

- а) сукупність особливостей і певних властивостей людини, які характеризують її неповторність і виявляються у рисах характеру, у специфіці інтересів, якостей, що відрізняють одну людину від іншої;
- б) суб'єкт власної життєдіяльності, суспільна істота, наділена свідомістю і представлена психологічними характеристиками, які є стійкими, соціально зумовленими, виявляються у суспільних зв'язках, відносинах з навколишнім світом, іншими людьми, визначають поведінку людини;
- в) істота біологічна, що володіє мовою, здатністю працювати, і водночас істотою суспільною, якій необхідно спілкуватися і взаємодіяти з іншими людьми.

8. Соціальна психологія — це:

- а) наука про взаємозв'язок соціального і психічного, їх взаємодію, взаємозалежність, взаємовпливи на рівні окремої людини, спільності; про соціально-психологічні явища, які виникають у процесі соціальної взаємодії і характеризують індивіда і групу;
- б) наука, що вивчає закономірності та механізми виникнення, функціонування і вияву реальності, яка формується у процесі суб'єктивного відображення людиною об'єктивних соціальних відносин і соціальних спільностей;
- в) наука про співвідношення соціальної (суспільної) психології та ідеології, психології соціальних груп та особистості (традиції, громадська думка, звичаї, інші масові психічні явища суспільної свідомості).

9. Предметом соціальної психології є:

- а) причинна зумовленість психічного соціальним;
- б) співвідношення соціальної (суспільної) психології та ідеології, психології соціальних груп та особистості (традиції, громадська думка, звичаї, інші масові психічні явища суспільної свідомості);
- в) закономірності поведінки людей, зумовлені їх спільною діяльністю, взаємодією та взаємовпливами;
- г) вивчення закономірностей і механізмів виникнення, функціонування і вияву реальності, яка формується у процесі суб'єктивного відображення людиною об'єктивних соціальних відносин і соціальних спільностей.

10. На межі яких наук виділилася соціальна психологія як самостійна наука:

- а) філософії та психології;
- б) філософії та соціології;
- в) загальної психології та соціології;
- г) соціології та економіки;
- д) психології управління та загальної психології

11. Об'єктом соціальної психології є...

- а) психологічні особливості взаємодії соціальних суб'єктів та соціальних груп;
- б) конкретні соціальні спільноти (групи) або окремі їх представники (люди).
- в) проблема соціалізації;
- г) проблема ідентифікації;
- д) проблема ідентичності.

12. Методи соціальної психології:

- а) спостереження, експеримент;
- б) спостереження, опитування, тестування, експеримент, соціометрія;
- в) експеримент, опитування, соціометрія.
- г) опитування, тестування;
- д) експеримент, соціометрія.

13. Центральним поняттям в соціальній психології є:

- а) індивід;
- б) особистість;
- в) людина як носій індивідуально-типологічних особливостей;
- г) мала соціальна група;
- д) велика соціальна група.

14. Функції соціальної психології:

- а) теоретико-пізнавальна;
- б) комунікативна, гуманістична, прогностична, прикладна;
- в) теоретико-пізнавальна, комунікативна, гуманістична, прогностична, прикладна;
- г) гуманістична, прогностична;
- д) комунікативна, гуманістична.

15. Метод соціометрії започаткований:

- а) К. Хорні;
- б) Дж. Морено;
- в) Р. Роджерсом;
- г) В. Франклом;
- д) Е. Еріксоном.

16. Сукупність особливостей і певних властивостей людини, які характеризують її неповторність і виявляються у рисах характеру, у специфіці інтересів, якостей, що відрізняють одну людину від іншої.
Це – ...

- а) індивідуальність;
- б) темперамент;
- в) характер;
- г) задатки;
- д) здібності.

17. Процес, входження індивіда в суспільство, активного засвоєння ним соціального досвіду, соціальних ролей, цінностей, необхідних для успішної життєдіяльності в певному суспільстві. Це – ...

- а) соціалізація;
- б) ідентифікація;
- в) ідентичність;
- г) навчання;
- д) соціальний розвиток.

18. Характер суспільних відносин носить:

- а) суб'єкт-суб'єктний характер;
- б) об'єкт-об'єктний характер;
- в) суб'єкт- об'єктний характер;
- г) об'єкт-суб'єктний характер;
- д) суб'єкт-об'єкт-суб'єктний характер.

19. Інтеріоризація – це...

- а) процес виховання;
- б) процес навчання;
- в) засвоєння індивідом соціальних норм, включення їх до своєї системи цінностей;
- г) процес відтворення засвоєних соціальних норм та правил;
- д) правильні відповіді А і Б.

20. Соціальна психологія як галузь наукового знання почала формуватися:

- а) початок ХІХ ст.;
- б) середина ХІХ ст.;
- в) початок ХХ ст.;
- г) середина ХХ ст.;
- д) жодний варіант відповіді не вірний.

21. Найважливішими факторами формування особистості є:

- а) макросередовище – суспільство в сукупності всіх його проявів;
- б) мікросередовище – група, мікрогрупа, сім'я тощо.;
- в) всі варіанти відповідей вірні;
- г) спадковість, активність особистості (діяльність, відносини, спрямованість), середовище і виховання;
- д) жодний варіант відповіді не вірний.

22. У соціальній психології тести використовуються:

- а) для вимірювання соціально – психологічних особливостей груп;
- б) для дослідження явищ в експериментальних умовах;
- в) для розуміння особистісних чи групових характеристик;
- г) для диференціації груп на підставі їхніх соціально–психологічних характеристик;
- д) жодний варіант відповіді не вірний.

23. Існує три основних види стихійних груп:

- а) натовп, паніка, чутки;
- б) натовп, маса, публіка;
- в) натовп, аудиторія, публіка;
- г) публіка, етнос, народ.

24. Соціально-психологічні явища – це:

- а) відображення соціальних явищ, взаємозв'язку спільності й особистості, за якого жоден з них не може істотно змінити соціальні відносини в своїх інтересах;
- б) якісно нове утворення, яке виникає на межі соціального та психічного, має суттєві ознаки кожного з них і в якому важливими є закономірності та механізми взаємозв'язку соціального та психічного, їх взаємодія, взаємозалежність і взаємовплив;
- в) особливий клас явищ, перебіг яких пов'язаний з внутрішнім суб'єктивним світом;
- г) феномени, що виникають у результаті взаємодії суб'єктів комунікативного процесу у певних умовах, відтворюють соціально-психологічну реальність, спонукають і регулюють поведінку людей, сприяють організації різних форм діяльності та спілкування, здійснюють обмін інформацією і переживаннями.

25. Методологія – це:

- а) спосіб досягнення мети чи розв'язання конкретного завдання;
- б) вчення про принципи побудови, форми і способи наукового пізнання та практичної діяльності людини;
- в) методи, які використовуються для вивчення якостей особистості;
- г) систематизована сукупність кроків, які потрібно здійснити, щоб виконати певну задачу чи досягти певної мети.

26. Ідентифікація – це:

- а) захисна властивість психіки особистості;
- б) процес взаємного узгодження дій;
- в) спосіб пізнання і розуміння іншої людини шляхом ототожнення його з самим собою;
- г) ототожнення індивіда з реальним або уявним об'єктом.

27. У соціальній психології, термін «фасилітація» означає:

- а) вихід члена групи з команди;
- б) позитивний вплив однієї особи на іншу;
- в) процес соціалізації особистості;
- г) соціальний інститут.

28. Соціометрія – це:

- а) психологічна теорія суспільства й одночасно соціально- психологічний метод, який використовується для оцінки міжособистісних емоційних зв'язків у групі;
- б) психічна здібність особистості до встановлення симпатичних контактів;
- в) вид лабораторного експерименту, який застосовується практичними психологами в школі;
- г) здібність психіки до відновлення.

29. У якій з перелічених сфер прикладної соціальної психології з'ясовуються особливості виникнення та перебігу сімейних конфліктів та шляхів їх подолання?

- а) охорона здоров'я;
- б) правова сфера;
- в) сім'я;
- г) політика.

30. Мала група – це:

- а) спільноти людей, що об'єднані спільною соціальною діяльністю і знаходяться у безпосередньому особистому спілкуванні, що є основою для виникнення емоційних стосунків, групових норм і групових процесів;
- б) група, до якої індивід відносить себе психологічно, орієнтуючись при цьому на її цінності і норми;

- в) спільноти людей, що характеризуються наявністю слабких постійних контактів між усіма їхніми представниками, але об'єднані і роблять істотний вплив на суспільне життя;
- г) соціальна спільність, що історично склалася на певній території, що усвідомлює свою етнічну єдність і володіє відносно стабільними особливостями культури, у тому числі спільною мовою;
- д) безструктурзоване скупчення людей, позбавлених ясно усвідомлюваної спільності цілей, але пов'язаних між собою схожістю емоційного стану і спільним об'єктом уваги.

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Становлення і розвиток вітчизняної соціальної психології.
2. Особистість як предмет і об'єкт соціальної психології.
3. Проблема соціально-психологічної типології особистості.
4. Соціально-психологічні механізми соціалізації особистості.
5. Соціологічний і соціально-психологічний підходи до вивчення малих груп.
6. Психологічні ознаки малих груп і організацій.
7. Стиль лідерства і проблема ефективності групової діяльності.
8. Проблема підвищення ефективності прийняття групового рішення.
9. Групові конфлікти, їх природа, типологія і функції.
10. Специфіка комунікативного процесу, функції спілкування. Проблема комунікативного потенціалу особистості в соціальній психології.
11. Проблема бар'єрів спілкування в соціальній психології.
12. Взаємозв'язок комунікативного, інтерактивного і перцептивного аспектів спілкування.
13. Агресивність як детермінанта деструктивної форми взаємодії.
14. Феномени масової поведінки: явища зараження, наслідування.
15. Основні напрямки сучасної прикладної соціальної психології.
16. Соціально-психологічні дослідження масових комунікацій. Функції масових комунікацій.
17. Соціальна психологія промислового виробництва (основні напрямки дослідження, мета і завдання).
18. Соціально-психологічні дослідження у сфері маркетингу (функції і зміст).
19. Психологія міжособистісних відносин.
20. Девіантна поведінка як вияв асоціалізації. Поняття про «маргінальну» особистість.

21. Самосвідомість особистості як фактор становлення у групі. Причини труднощів інтеграції особистості у групу.
22. Статусно-рольові параметри особистості: статус, авторитет, престиж, позиція, роль, ранг.
23. Види ролей. Статусно-рольові характеристики особистості.
24. Спілкування як специфічний вид діяльності. Структура спілкування. Рівні спілкування. Функції спілкування. Стили спілкування.
25. Характеристика вербальних і невербальних засобів спілкування.
26. Специфіка міжособистісної комунікації та умови її успішності.
27. Говоріння та слухання. Особливості рефлексивного і нерефлексивного слухання.
28. Комунікативні бар'єри, їх види.
29. Основні наукові погляди на взаємодію та її структуру.
30. Співробітництво та суперництво як основні види взаємодії.
31. Форми поведінки особистості у міжособистісній взаємодії.
32. Деструктивні форми взаємодії: маніпулятивне спілкування, агресивна взаємодія, авторитарний стиль спілкування.
33. Альтруїстична поведінка у взаємодії.
34. Взаємодія і міжособистісний вплив. Поняття про міжособистісний вплив та його види.
35. Психологічний вплив, його види: переконання, зараження, навіювання, наслідування.
36. Перцептивні механізми. Ефекти соціальної перцепції.
37. Основні ознаки соціальної групи. Групові норми та цінності як регулятори взаємодії членів групи. Проблема класифікації груп у соціальній психології.
38. Соціально-психологічні ознаки малої соціальної групи. Основні підходи та напрямки у вивченні малої соціальної групи.
39. Структурні характеристики малої групи. Формальна і неформальна структура малої соціальної групи.
40. Проблема групової згуртованості: соціометричний (Дж. Морено), когнітивний (Л. Фестінгер) підходи, стратометрична концепція А. Петровського.
41. Предмет і завдання прикладної соціальної психології на сучасному етапі. Універсальні ознаки прикладних соціально-психологічних досліджень.
42. Проблема співвідношення прикладних і фундаментальних знань, відмінності ролей «теоретика» і «практика».
43. Прикладна соціальна психологія у сфері економіки і виробництва.

44. Прикладні соціально-психологічні дослідження у сфері політики.
45. Прикладна соціальна психологія і управління.
46. Соціально-психологічні дослідження у сфері освіти і науки.
47. Прикладні аспекти соціально-психологічних досліджень у сфері охорони здоров'я.
48. Соціальна психологія сім'ї і сімейних стосунків.
49. Прикладні соціально-психологічні дослідження у правовій сфері.
50. Прикладні соціально-психологічні дослідження пенітенціарних систем.

ГЛОСАРІЙ

Асоціалізація (грец. *A...* — Префікс, що означає заперечення, відсутність, і лат. *Socialis* — суспільний) — засвоєння особистістю норм, цінностей, негативних ролей, стереотипів поведінки, які спричинюють деформацію суспільних відносин, дисгармонію у взаємодії людини і суспільства.

Атракція — означає виникнення привабливості при сприйнятті людини людиною.

Атрибуція каузальна — інтерпретація (приписування) суб'єктом міжособистісного сприйняття причин і мотивів поведінки інших людей.

Взаємодія — процес безпосередньої чи опосередкованої дії суб'єктів один на одного, що породжує взаємозв'язок.

Групоцентризм — це загострене «ми-почуття», що спонукає до самовихвалювання й тісну групову згуртованість.

Десоціалізація (лат. *De...* — Префікс, що означає віддалення, скасування) — зворотний щодо соціалізації процес, який характеризується відчуженням особистості від основної маси людей, входженням її в асоціальні чи антисоціальні неформальні групи.

Егоцентризм — зосередженість індивіда тільки на власних інтересах і переживаннях, що спричиняє його нездатність зрозуміти іншу людину як суб'єкта взаємодії та самодостатню особистість.

Емпатія (співпереживання, співчуття) — намагання осягнути емоційний стан іншої людини; психічні процеси, який дає змогу зрозуміти переживання іншої людини (механізм пізнання); дія індивіда, що допомагає йому по-особливому вибудувати спілкування (особливий вид уваги до іншої людини); здібність, властивість, здатність проникати в психічний стан іншої людини (характеристика людини, тобто емпатійність).

Ідентифікація — встановлення тотожності, подібності об'єктів завдяки спільності певних рис, ознак.

Інтерація — сукупність зв'язків і взаємовпливів людей, що складаються в спільній діяльності.

Інтеріоризація (лат. *Interior* — внутрішній) — процес формування внутрішньої структури людської психіки за допомогою засвоєння соціальних норм, цінностей, ідеалів, процес переведення елементів зовнішнього середовища у внутрішнє «Я».

Інфантилізм (лат. *Infantilis* — дитячий) — збереження в психіці й поведінці підлітка особливостей, притаманних дитячому віку.

Конформність - це залежність людини від групи, її вплив на прийнятті ним рішення.

Конфлікт – зіткнення протилежно спрямованих думок, поглядів. Інтересів, цілей між окремими людьми, групами, регіонами.

Макросередовище - суспільство в сукупності всіх його проявів.

Мікросередовище - група, мікрогрупа, сім'я і так далі - також є важливою детермінантою формування особистості.

Маніпуляція – система заходів, прийомів, методів підпорядкування особистості, скерування її поведінки, почуттів, бажань, що відповідає інтересам особи, котра здійснює маніпуляцію.

Особистість - це свідомо і активна людина, що має можливість вибирати той чи інший спосіб життя.

Ресоціалізація (лат. *Re...* — Префікс, що означає зворотну або повторну дію) — відновлення раніше порушених якостей особистості, необхідних їй для повноцінної життєдіяльності в суспільстві.

Соціалізація (лат. *Socialis* — суспільний) — процес входження індивіда в суспільство, активного засвоєння ним соціального досвіду, соціальних ролей, норм, цінностей, необхідних для успішної життєдіяльності в певному суспільстві.

Соціальна група - важлива форма об'єднання людей в процесі діяльності та спілкування.

Стереотипізація — формування враження про людину на основі вироблених стереотипів; приписування знайомих рис з метою прискорення чи полегшення міжособистісного спілкування.

Цінність — феномен, який має для людини велике значення і відповідає її актуальним потребам та ідеалам; опосередковане культурою поняття, яке є еталоном належного у досягненні потреб.

Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Волянська О.В. Соціальна психологія: Навч. посіб. / О.В. Волянська, А.М. Ніколаєвська К.: «Знання», 2018. 275 с.
2. Кудерміна О. І., Казміренко Л. І., Власенко С. Б. Соціальна психологія: навчальний посібник. Київ: НАВС, 2020. 243 с.
3. Основи соціальної психології : підручник для закладів вищої освіти / П. П. Горностай, М. М. Слюсаревський, В. О. Татенко, Т. М. Титаренко, Н. В. Хазратова та ін. ; за ред. М. М. Слюсаревського. Київ : Талком, 2018. 580 с.
4. Соціальна психологія : навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавра / Н. Ю. Воляннюк, Г. В. Ложкін, О. В. Винославська, І. О. Блохіна, М. О. Кононець, О. В. Москаленко, О. І. Боковець, Б. В. Андрійцев; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 254 с.
5. Соціальна психологія організацій та управління. Підручник. /Власова Є. // Є. Власова. К: Центр навчальної літератури. 2019. 396 с.
6. Теоретичні напрями соціальної психології. Підручник / Слюсаревський М., Хазратова Н.// Л: Львівська політехніка, 2020. 104 с.

Допоміжна

1. Ануфрієва Н.М. Соціальна психологія: Навч.-метод. посіб./ Н.М. Ануфрієва, Т.М. Зелінська, Н.О. Єрмакова. К.: Каравелла, 2019. 216 с.
2. Даценко О.А. Основи соціальної психології: навчально-методичний посібник/ О.А. Даценко. Кривий Ріг, 2018. 143с.
3. Козлова О.А. Соціальна психологія особистості та спілкування : практикум для студентів спеціальності 6.030101 «Соціологія» / О.А. Козлова – Харків : НТУ «ХП», 2017. 172 с.
4. Майерс Д. Соціальна психологія [Електронний ресурс] - Режим доступу: https://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Psihol/mayers/index.php
5. Основи соціальної психології : підруч. для закл. вищої освіти / за ред. М. М. Слюсаревського. К. : Талком, 2018. 579 с.
6. Соціальна психологія: тестові питання для самостійної підготовки студентів / Тетяна Володимирівна Федотова. Луцьк: ПП Іванюк В.П. 2020. 70 с.
7. Соціальна психологія. Підручник. / Слюсаревський М., Хазратова Н.//. – Л: Львівська політехніка. 2019. 352 с.
8. Соціальна психологія [Електронний ресурс] : навчальний посібник для здобувачів ступеня бакалавра / Н. Ю. Воляннюк, Г. В. Ложкін, О. В.

- Винославська та ін.; КІП ім. Ігоря Сікорського. Електронні текстові дані (1 файл: 1,02 Мбайт). Київ: КІП ім. Ігоря Сікорського, 2019. 254 с. Назва з екрана. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/27765>
9. Фесун Г. С., Радчук В. М., Канівець Т. М. Методи психологічних досліджень: навч.-метод. посібник / уклад.: Чернівці: Чернівецький національний університет, 2018. 192 с.
10. Як написати успішне есе : Методичні рекомендації до написання есе / Укл. Шендеровський К.С. URL : <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=book.index&book=46>
11. Journal of Personality and Social Psychology [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://psycnet.apa.org/index.cfm?fa=browsePA.volumes&jcode=psp>

Інформаційні ресурси

1. Міністерство освіти і науки України: офіційний сайт
URL : <http://www.mon.gov.ua>
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : офіційний сайт URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Одеська національна наукова бібліотека : офіційний сайт.
URL : <http://odnb.odessa.ua/>.
4. Бібліотека Університету Ушинського : офіційний сайт. URL : <https://library.pdpu.edu.ua/>

Сторож Вікторія Василівна

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ «СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ»**

Методичні рекомендації